Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 21. (10.696). Львів, субота 30. січня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМИНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1 год. передпол. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 30 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Заокеанські краї 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Господарські перспективи Европи.

Погляди Троцького. — Оцінка „Парижского Вестника“.

На засіданні промислово-економічної секції Всесоюзної Ради Народнього Господарства під головуванням Троцького дня 18. січня в Москві відбулася велика дискусія про тенденції розвитку та перспективи світового господарства. В дискусії забирали слово найвизначніші большевицькі економісти та професори як Бухгтам, Кондратєв, Спектатор, Фалькер і инші. Всі вони висловлювали більше або менше однозгідні та песимістичні погляди про майбутній економічний розвиток перш за все Европи. Під кінець дискусії прийшов до слова Троцький. Підводячи підсумки дискусії він підкреслив, що професори оцінювали нинішній стан Европи надто оптимістично.

„Своєю прогнозою — казав він — наші радянські економісти дають цілій Европі перепочинку („передишки“) на 15—20 літ, тимчасом, як дійсний стан такий, що цього перепочинку Европа не матиме і нема підстав говорити про нього. Навіть деякі видатні буржуазні економісти Европи та Америки оцінюють занадто песимістично загальний стан світової економіки“.

Характеризуючи далі відносини в поодиноких державах, Троцький сказав:

„Світова війна була для капіталізму страшним проривом, буржуазія конвульсійно намагається нині піднестись хочаб до зниженого рівня. Ці конвульсії спричиняють гостру коньюнктурну хитання, величезні труднощі в буржуазному господарстві. Основним чинником сучасної світової економіки є взаємовідносини між Злученими Державами Америки і Европою. Англія остаточно тратить своє колишнє значіння, країна підупадає, задихується від технічного і економічного консерватизму, що його викликує відсталість виробництва (особливо електрично-технічного). Все це спричинює втрату ринків і питомої ваги в Европі. Франція надзвичайно болюче переживає фінансову кризу, якої не в силі розвязати без глибоких соціяльних заворушень. Кажуть, що Франція багата країна, але той, хто має там капітали, не хоче платити податків. Розвязання податкового питання на користь робітників та дрібної буржуазії неминуче викличе кризу промислу. Дальші поступки буржуазії в кінці кінців приведуть до революційних заворушень, що у Франції може дуже легко статися заради самій вдачі Французів. Німеччина, що перебуває в надзвичайно скрутному становищі, найяскравіше характеризує глибочезну кризу в Европі. Тільки в Злучених Державах Америки ми спостерігаємо бурхливе піднесення господарства і всеї економіки. Але, коли це піднесення відбуватиметься таким самим темпом, то Америка остаточно зруйнує Европу, а це означає загибель її самої. На випадок затримки розвитку американської економіки, єдиним виходом є війна та революційні заворушення в країні. В обох випадках криза неминуча. Зважаючи рішаючи до того становища, що утворилось у 1918 р. після світової війни, европейський капіталізм тепер ще живе, деякі труднощі він переборов, але загалом уся капіталістична Европа переживає жорстоку кризу. Вона сподівається шукаючи порятунку і виходу з скрутного безвідрадного становища (Льокарно, ідея про Злучені Держави Европи в противагу Америці), але загибіль її неминуча, і ми ні в якому разі не можемо забезпечити їй 15 років перепочинку. Наша економіка має звичайно на капіталістичне господарство Европи дуже малий вплив, але для майбутньої соціялістичної Европи, в утворенні якої нема ніякого сумніву, СРСР. матиме рішаюче значіння. Соціялістична Европа плюс СРСР. — це переможе“.

Отже Троцький змальовує дуже невідрадні перспективи господарського розвитку Европи. Та всеж він не віщує їй вправді спокійного розвитку на протязі цілих 15—20 літ, але на те і не усталює речинця, до якого Европа має провалитися, як це робили большевики перед двома літами.

Дещо инакше підходить до оцінки сучасного господарського положення Европи парижський, радянський орган „Парижский Вестник“. У передовій статті з 22. січня розвиває автор думку, що й порушив Троцький, але якої не узасаднив. Стаття зветься „Мирное завоевание Европы“. Редактор того органу твердить, що Америка вже до деякої міри економічно завоювала і в найблищому майбутньому напевно цілковито завоює всю Европу. Міркування „Парижского Вестника“ незвичайно цікаві, а деякі помічення дуже влучні.

„Мирне завоювання Европи Америкою — пишеться там — про яке ще в минулому році вважали передчасним говорити навіть найбільше прозорливі уми европейської дипльоматії, стало нині доконаним фактом. Нині ніхто не сумнівається, що американський капітал остаточно поконав европейське господарство, европейський промисл, европейські фінанси. Мало того. Можна без перебільшення ствердити, що американське золото побідило европейську політику, бо політика всіх европейських держав руководилася в останніх літах фактично не власними урядами, а в більшій мірі Морганами і Вандерлілями. Америка „ущаслилила“ Европу. Хто, як не Америка висунула Дова, що „спас“ Німеччину? Хто, як не Америка, стабілізувала бельгійський франк і італійську ліру? Хто тепер скобоче Францію надіями на стабілізацію франка? І чи не Америка післала одного з найкращих своїх експертів до Польщі? І чи не вона підтримує „зі всіх сил“ німецьке господарство, що переживає одну з найгостріших своїх криз?.. Німеччині вона дала кредити в той мент, коли соціяльна революція стояла не перед порогом, а в самих дверях Німеччини. Дала їх тому, що остаточне ослаблення Німеччини могло би скріпити Англію, а до цього Злучені Держави Европи допустити не могли... Америка обмотала Европу хитро сплетеною сіткою позичок, вона зуміла зробити з европейських держав своїх довжників і в тому її сила. в тому джерело її побіди. Европейські капіталістичні держави попали в замкнений круг: підтримувані американським золотом до тої міри, щоби не вмерти, вони надармо шукають ринків збуту; безвиглядність тих пошукань утворює чергову промислову кризу, а вона пхає держави в підвалини ню-йоркської біржі“.

Далі пише автор, що тепер нема в Европі держави (крім СРСР), що в меншій або більшій мірі не залежалаб від американського капіталу. Бо навіть Англія, той найбільший і найсильніший ворог Злучених Держав, заговорила про позичку і тим самим признала себе економічно побідженою. Цього року звернулися англійські домінії перший раз, відколи істнує Британська імперія, за позичками не до Льондону, де грошей нема, а до Ню-Йорку.

„Святкуючи свою побіду — кажеться далі в статті — Америка прихильно підтримує всі проєкти Ліги Націй що-до розброєння. Причина тої прихильности ясна. Бож не не були би в америк. інтересах, якби довжники пересварилися і побилися між собою, щоби гроші, шлях яких веде до ... американського скарбу, могли бути притримані на полях нових ... Накінець Америка воліла останніми літами інвестувати в европейський промисл всіми чесні капітали, долі яких на випадок війни були би дуже непевні“.

Кінчається стаття підкресленням того відрадного явища, що всеж є в Европі одна держава, що не дала себе поневолити американському капіталові, тобто Радянський Союз. І тому саме Америка так ненавидить СРСР, який до того є для неї ще й дуже небезпечним конкурентом на східних ринках. Кінцевий акорд статті нагадує поміщену свого часу статтю Троцького у віденській „Нає Фрає Прессе“, в якій Троцький апелював до американського приватного капіталу, щоби той давав гроші на інвестиції для радянського промислу, обіцюючи йому добрі відсотки і бариші.

„СРСР. потрібний для Америки. Він потрібний — пишеться там — для її промислу, як багатоміліоновий ринок збуту, він потрібний для її нафтових підприємців, бо вони надіються концесіями на кавказьку нафту доповнити свої скоро вичерпуючі ся запаси нафти, він потрібний Америці, бо в СРСР. вона хоче бачити союзника в боротьбі проти Англії. Він потрібний і тому, бо Америка надіється в своїй далекосхідній політиці скриватися за скоровзростаючим на Сході авторитетом СРСР. Ось чому американська публична опінія так дуже підтримує останніми часами сенатора Бораґа, і ось чому американська преса майже однодушна в необхідности визнати того, що без підтримки Морґана і К-о зумів побудувати ярке і кипуче життя“.

Так розумує радянський публіцист і бє безпощадно американський капіталізм за його силу та визиск Европи з одного боку, а одночасно кокетує американську публичну опінію з другого боку, маючи на увазі дуже побажану участь американського приватного капіталу у відновi радянського промислу. Політика биття і гласкання є в большевиків звичайною появою, що вросла вже у їх природу. Америка тут не перша і не остання, дарма, що її вони дуже багато завдячують, от хочаб наближаючуся на їх думку кризу Европи та революцію, наближення яких вони мусять завдячувати в першій мірі нахабній політиці американського капіталу.

в. м.

З польських справ.

Закордонні довги Польщі. „Монітор Польскі“ містить справоздання комісії державних довгів, з якого виходить, що довги Польщі за кордоном виносять: в Америці — 235 міл. 144.147.08 дол.; Франції — 270.488.776 фр.; Англії — 4.522.036 фунт.; Італії — 465,250.000; Голяндії — 8,617.508 гульд.; Норвеґії — 20,320.000 кор. 1.500 фунт.; Данії — 435.000 кор., Швеції — 6,253.500 кор., Швайцарії — 90.000 фр.

Гарантії, уділені містам Львів і Краків, виносять 25 міл. австр. корон, гарантії для спілок і товариств (м. ин. польському промисл. банкові на суму 39.500 ф. шт.) виносять разом 310 міл. зол., 1,131.000 фр. фр., 5.0.000 швайц. франків, 15,625.000 дол., 1,632,635.000 ф. шт.' 3 міл. ч. к., 500.500 данських корон і 1 500.000 нім. марок.

Більону в обігу є в Польщі, у монетах 151,711.435 зол., а в паперових грошах 251,810.167 зол.

Демонстраці безробітних повторились на вулицях Вроцлава

де при зустрічі з поліцією кільканайцять осіб ранено, а також у Стрию, де 200 робітників домагалось праці перед старостою та маґістратом.

Страйк телефоністок у Варшаві вийшов у нову фазу. Дирекція звільнила всіх зі служби, заявивши, що приймає наново зголошення тих, що хотіли би працювати. Тим способом хоче зломати солідарність працюючих і покарати організаторів страйку.

Погрозу страйку дали варшавські трамвайники, які домагаються нових умовин праці. Уряд посередничить між дирекцією трамваїв і робітниками.

Вчителі, що працюють у важких умовинах і мають вищу освіту одержать спеціяльну доплату.

По широкому світі.

Німецький кабінет Лютера є захитаний, після його заяв у Райхстаґі. І націоналісти і соціялісти не вдоволені промовчанням деяких важних справ. Комуністи та всенімці зголосили вже свою заяву недовіря — ідентичну в змісті, без мотивів.

Військова контроля Німеччини не буде імовірно так хутко припинена, як цього бажають Німці. Льокарнські договори, як це підкреслює французька преса, не касують клявзуль Версайського.

Мусоліні мріє про Італійську імперію. Парляментаризм, на його гадку, пережився; Італія та Франція повинні утворити блок проти ворожих держав; інтереси між двома державами повинні бути полагоджені та упорядковані.

У Портуґалії найшли доказ, що фальшовані портуґальські банкноти мали політичний підклад. Німці хотіли захопити портуґальські кольонії.

Жінка Леніна, Крупська, приїхала до Берліна. Радянські часописи повідомляють, що з метою ратувати здоровля, чужинна преса, що її виїзд є наслідком її опозиційного становища до центрального петроградського комітету.

Папський секретар, кардинал Ґаспарі здається незабаром зречеться цього становища. На це місце є кандидатом теперішній нунцій у Парижі, Церетті.

Памятаймо! Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Господарка в П.К.О.

Зловживання Губерта Ліндого.

На засіданні буджетової комісії сойму пос. Гломбінський відчитав справоздання найвищої палати контролі держави в справі відомих зловживань б. президента П.К.О. Губерта Ліндого. Вибираємо з нього що важніще:

П.К.О. дала гарантію на позичку для Маріяна Ліндого, брата б. президента, в одній з віденських банків на суму 120.000 зол. Векслі мали бути платні 10-го жовтня, одначе їх не викуплено і тоді банковий дім їх запротестував, домагаючись від П.К.О. зложення гарантованої суми. Тому ж самому Маріянові Ліндому уділено позички на суму 160.000 зол. і то на основі посвідки банкового дому Ринггофера у Празі, що Маріян Л. є власником зденонованої в Льондоні 4-процентової сконсолідованої румунської ренти.

З інших зловживань занотуємо ще уділення трьом урядовцям П.К.О. позички в сумах 14—15 тисяч зол. на рахунок поборів, і то як членам будівельної кооперативи. Одначе переведена ревізія ствердила, що ці урядовці не були членами кооперативи і за „позичені" таким робом гроші закупили собі великі поміщицькі маєтки. Крім цього уділено позички директорові адміністративного відділу ПКО. п. Д., в сумі 40.000 зол. на рахунок його урядничих поборів. Дальше закуплено й видано всім вищим урядовцям ПКО. акції Польського Банку на дуже вигідних умовах, у сплатах 10-ма ратами, а не як було всюди, в 4 ратах. Ці акції згадані урядовці альокбардували в ПКО. по курсі значно вищім, як його установлено для всіх інших акціонарів. Накінець треба згадати і про справу виплати великих додатків і ремунерацій вищим урядовцям ПКО. Сума тих ремунерацій доходить до кількасот тисяч зол. Дотепер не стверджено ще, чи ремунерації в подібній висоті діставали також урядовці на провінції.

З переведеної після того дискусії виходило на яву, що досі нікого з обвинувачених урядовців ПКО. не усунено з займаних ними становищ.

НОВИНКИ.

— Перед обличчям Теміди Судові розправи з вчорашного дня, складаються на одноманітно сумний малюнок страшенне вузького, провінціонального життя, де люде сваряться, бють і ненавидять у боротьбі за предмети, за які іноколи й не виплатилось би вести слідства. Один суддя мусить розслідкувати справу крадіжі директорського вугілля гимназійним „терціяном". Другий розслідкує наклепи на акцизників при Вулецькій рогачці, де чималу ролю грає жінка, яку за фальшиві доноси засуджують на два тижні арешту. Третій суддя шукає винуватця, який украв громадянинові славного міста Жовкви, Менделеви Міллерови, вісім відгодованих гусок. Четвертий засуджує за фальшиве свідоцтво любку ветерана злодійського фаху, яка хотіла помститись на ньому за його несолідну поведінку в ролі мужа. Пятий засуджує трьох „незаконних стрільців", селян з Туринки, жовківського повіту, за те, що стріляючи в лісі на серни, ограбили гаєвих сторожів. Не можна би дивуватись, коли Теміда слухаючи подрібної історії таких справ, на цей раз завязала собі не тільки очі, але й вуха...

— Заговір чи недбальство? Поліція відкрила, що між складами пороху та амуніції за Янівською рогачкою і львівською військовою командою хтось перервав телефонічний дріт на просторі 150 метрів і забрав його. Є здогади, що тут хотіли повторити замах на ці склади. Поліція не найшла на це ніяких доказів. Можливе, що дріт обірвався і якісь селяни, ідучи з міста, перерізав його та взяв зі собою. На всякий випадок сусіди нашого міста мають постійні вигляди на сильні враження, думаючи про те, що одного ранку хтось схоче висадити місто у повітря.

— Дві нові спроби перенестись на тамтой світ, зробили вчора дві особи у Львові. Довіровий ошуканець, Гурштайн, що відсиджував річну вязницю на Баторія, привязав рушник до віконної ґрати і хотів повіситись. Та випадково один вязень з иншої келі побачив тінь самогубця і сочинив крик, так, що Гурштайна врятували. 19 літня „каварка", з Краківського готелю, рішила вмерти приємно: влізла в горячу ванну і відкрутила газ. Вкінці газ видався їй менше приємним і вона почала стогнати, не маючи сил закрутити його. На коридорі почули її зойки і добули її ще живу зі смертельної купелі.

— З ґалерії поліційних конфідентів. „Дзенник Людови" передає довшу замітку про розправу в Гродні, де 45 осіб обвинувачували в протидержавній діяльности. Підставою процесу були доки менти складені у поліційнім слідстві. На суді оборонці звернули увагу на особу головного конфідента, Коппеля, на якого давно вже йшли жалоби, що він вимучує від людей гроші погрозами. Він справді був вже судово караний за шантаж, а обвинувачення не могли доказати ніякої вини.

— Добрий примір. Заходом „Кружка ім. Ганни Барвінок" у Львові відбувся в неділю дня 24. I. п. р. цікавий відчит п. Ольги Макарушкіної про „Соціяльну опіку в Чехословаччині". На підставі багатого, сумлінно використаного матеріялу і власних спостережень змалювала абсольвентка „Вищої школи соціяльної опіки в Празі" ту велику працю, яку вкладає чехословацька влада і громадянство у виховання молодого покоління на громадян здорових тілом і духом. Відчит, хоча річевий і наповнений статистичними цифрами, грунтував вагу численної аудиторії і дав на ній доказ, що наше громадянство такими поважними питаннями теж інтересується і бажає піти за прикладом інших культурних і щасливіщих народів. Відчит появиться небавом, хоч, на жаль, у скороченні в „Народній Просвіті". Дуже бажане і пожиточне, щоби по слідам п. Макарушкіної пішли і инші, що мали змогу прожити на чужині, та знайомили нас словом і письмом з життям-буттям інших народів. — І. б.

— Сензаційні філятелістичні знахідки. Англійські часописи пишуть про нові сензаційні філятелістичні знахідки, а саме в відкриття цінної колекції старих поштових марок, цим разом на стриху одної з льондонських камяниць. Якась Н. Леппенд робила на стриху порядки і знайшла між старими ґратами збірку поштових марок. Виявилося, що вона була власністю діда її мужа, що помер тому 30 років. Він купив цю збірку в 1865 р. за 25 фунтів штерлінгів, а по його смерти зложено її як безвартісну річ на стриху. Головна специяльність цієї збірки — перші марки англ. кольоній. Вони неуживані і зберіглися в цілих аркушах. М. ин. лежат у цій збірці аркуш, зложений з 240 марок англ. Колюмбії з 1861 р., один аркуш марок Цейльону, а також аркуш, зложений зі 100 голяндських 15 центових марок першого видання. Минулого місяця відбулася в Льондоні ліцитація, на якій продано марки з цієї збірки за суму 5.000 фунтів штерлінгів (ок. 200.000 золотих). Більшу частину цих марок купив відомий англ. збирач Антін де Ворис. Небавком потім відкрито знову припадком цінну збірку марок Уругваю з 1866 р. у цілих аркушах. Цю збірку продано на ліцитації, як і попередню, за 1000 фунтів штерлінгів.

— Делікатна обява. У „Слові Польскім" з дня 29. цього місяця находимо на третій сторінці обяву, яка кидає дуже сумне світло на умівість тої псевдо-аристократичної інтеліґенції, що складається на читачів цього часопису. Якийсь панок з Медики заявляє, що немав ніколи наміру женитись з такою-то вчителькою (тут іде прізвище) і ніколи не старався накинути їй свою особу, чого найкращим доказом є її листи писані до нього а які він переслав уже одній родині... Делікатність необияка. Варта нею чванитись на сторінках часопису.

— Татарський театр. 16-го ц. м. святкував татарський театр на території СРСР. 20-ліття свого істнування. Перша вистава на татарській мові появилась 17-го грудня 1905 р. в Оренбурзі. Задля недостачі оригінальних пєс, грали тоді переклад комедії Островського „В чужой пиру похмелье". Одночасно повстала друга татарська група в Уфі. Театральні підприємці мали великі трудноші, бо старше покоління їх земляків було обурене такою новиною і російський уряд не легко давав дозвіл на вистави. Два роки пізнійше повстала фахова трупа артистів „Сабр", що грала постійно і ставила перші оригінальні татарські пєси. В 1912 р. повстала нова „Нур", а в 1915 р. третя „Ширкат". Нині має татарський театр приблизно 200 оригінальних пєс, не рахуючи перекладів та переробок. Державні татарські театри є в Оренбурзі, Уфі, Казані, Баку та Ташкенті. Чотири театральні школи працюють над артистами на державний кошт. За 20 літ — 200 поверх пєс! Коли це правда, то й ми могли би позаздрити дечого Татарам.

— Рік мовчання. Дивна звістка приходить з Італії. Фашистівські часописи повідомляють, що Мусоліні має намір присвятити 1926 р. мовчанці та праці. Він уявляє собі цьогорічну програму так: Він сам стримуватиметься як мога від прилюдних промов і обмежиться тільки коротенькими заявами там, де це буде неминуче. Його міністерські товариші візьмуть собі його за зразок. Це є мабуть зробить парлямент, де щезнуть довгі, нудні та зайві дискусії. Він каже, що дійшов до цієї мудрости передумавши афоризм „Хто хоче добре працювати, мусить мовчати!" Ця звістка ще не перевірена, але імовірна. У країні диктатури, люде взагалі не повинні обзиватись, тільки мовчати та слухати. А парлямент, який збирається саме для виміни думок і це є його єдиною працею, є зайвий. Парляменту не маємо, і хоча би тому й нам здався би розказ Мусолінього бодай на один рік.

— З театру. В неділю 31. ц. м. дає театр пополудни третий раз „Тайфун", вечером весела, мельодийна оперета Жільберта „Доброодійна Зузанна". На другий тиждень виїздає театр на обїзду по більших містах з виставами „Тайфун" (з участю пп. Федорцевої і Левицької) і „Монахи". Управа театру хоче познайомити провінцію з тими пєсами, котрі у Львові витягнули велике признання критиків і глядачів. Театр виїде до Станиславова, Коломиї, Стрия, Дрогобича, Борислава, Самбора і Перемишля.

— Концерти Любки Колесси. Продаж білетів на оба концерти, які відбудуться в днях 10. і 12. лютого н. р. в салі „Народнього Дому", розпічнеться в понеділок (1.II. н. р.) в книгарні ім. Шевченка (Ринок 10.). — Замовлення належить викупити в Книгарні найдальше до 5. лютого. Місця стоячі по 1 зол. продає канцелярія Муз. Т-ва ім. Лисенка (Шашкевича 5) від 3—6. 1163 1—2

Дописи.

Калуш. (*Собієський в ролі вихователя диктатури Пілсудського або як польщено школу в Підмихайлі.*) У відповідь на делегації батьків дітей чотирокласової школи в Підмихайлі (повіт Калуш) прийшло „рішення" кураторії, яким відмовляється введення української мови, бо — мовляв — ця школа є власністю „Товариства Школи Людової". Це рішення викликало в селі крайнє обурення. Його цинізм стане у весь зріст після зображення дійсного стану. В Підмихайлі перед і підчас війни була чотирокласова школа з українською викладовою мовою. Вона містилася в громадськім будинку, який залишився після парцеляції двора. Старий шкільний будинок (занятий і знищений) продано перед кількома роками на ліцитації. Новий — громада мала щойно будувати. Була в селі теж польська однокласівка (Towarzystwa Szkoły Ludowej), основана кс. Кручкевичем. За польських часів на приказ влади цю однокласівку перенесено з жидівської хати до української школи. А в році 1924 українську школу на основі ухвали накладного війта Антона Старчевського та його двохсотрох попихачів з „байрату" замінено на польську. І тепер куратор Собієський трактує цілу школу в Підмихайлю як власність TSL.! Щойно з його відповіди на 70 декларацій батьків за українською викладовою мовою в тамій школі підмихайлецькі громадяне довідалися, що все шкільне майно в Підмихайлю перейшло на власність Towarzystwa Szkoły Ludowej. Досі про це Підмихайляне не знали! А зробили це ось як: площу, на якій стояла стара школа, накинений староством предсідник ради шкільної місцевої Франьо Стшелецкий і б. польський колоніст з Підмихайля Кручкевіч переписали в тайні перед громадою на власність TSL. Те саме зробили накинений війт Антон Старчевскі й анальфабет Микола Собко з двома кавалками поля, які належали до підмихайлецької 4-класової школи. Їх теж переписали на TSL. Все це є крайнім безправством. В селі кипить. Бо ж цинізм тут переходить всякі межі! Шкільне майно накинений війт з прихвостнями передає TSL., громадські дім рабується на новоспічену школу TSL., а Українським громадянам п. Собієський радить, якщо хочуть мати українську школу, купити собі новий грунт і побудувати новий будинок...

Посмертна згадка.

Іван Голюча, директор помічних урядів б. намісництва і почесний горожанин міста Галича, умер у Львові дня 26. н. м. у 74-ім році життя.

Покійний визначався прекрасними прикметами свого характеру як чоловік і відданий син свого народу. В часі 45-літньої державної служби, а головно на становищі директора служив „своєю широкою волею і помічю кождому Українцеві, хто тілько до нього звернувся. Радо приймав до своїх канцелярій бідних українських студентів університету і в той спосіб не одному дав змогу покінчити студії і стати пожиточною одиницею української суспільности.

У 1918 році, як кождий син народу один з перших ставув до його служби, а коли Львів занято, до служби вже не вернув. Хоч старий віком, живо інтересувався долею рідної країни, вірив у краще будуччину і з тою вірою помер. Був членом українських товариств і радо спішив з датком на народні ціли. Покійний осиротив жінку і трьох синів, з котрих один є старостою в Бережанах а другий в Коломиї, третий банковим урядником у Львові.

Вічна йому память! Нехай легкою буде йому рідна, дорога земля!

Похорон відбудеться в пятницю, дня 29.I. о год. 3. попол. з дому при вул. Курковій 21., на котрий запрошується. 1162 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

З побуту в С.Р.С.Р.

Ще про гостювання польських послів в Харкові. — Бриль про положення в С.Р.С.Р. і політику радянської влади. — Тенденційність і брехливість польської преси.

Польська посольська делегація пробула в Харкові два дні. Дня 19. січня посли відвідали й оглянули завод сільсько-господарських машин „Серп і Молот", цікавлячись виробництвом, заробітком робітників, вартістю продукції й умовами робітничого життя. Представник робітників вітав делегатів, висловлюючи думку, що небавом будуть нав'язані дружні відносини між трудящими масами Польщі й СРСР.

У відповіді член делегації пос. Гельман підкреслив працю робітників і селян рад. союзу. Україна — говорив Гельман — є країною праці, в ній панує праця. Делегація вже переконалася, як зростає творчий підйом робітників і селян рад. республик.

Опісля делегація відвідала Центр. Комісію нац. меншостей при ВУЦВК, де її познайомлено з положенням жидівської й польської меншости на Україні. Маломістечкове жидівське населення живе з ремесла та служить в ріжних підприємствах, установах та кооперативах. Понад пів міліона жидівського населення (на 1 мід. 700 тис. Жидів на Україні) потребує допомоги. Тому робляться заходи, щоби їх перевести на хліборобство або розмістити в індустріяльних підприємствах.

Серед польського населення йде робота в напрямі творення польських шкіл, забезпечення їх учителями, забезпечення прав польського населення в мішаних сільрадах і районах.

Звідсіль удалася делегація до ДПУ. (держ. політ. управління), де її зустрів нар. ком. внутр. справ Балицький. Делегати цікавилися структурою органів держ. політ. управління, станом увязнених, речинцями увязнення до суду (довгого слідчого арешту) та тим, як переслідується співробітників ДПУ, що допустилися злочинів при виконуванні своїх обовязків. Балицький зазначив, що з такими злочинцями поводяться дуже гостро до розстрілів включно. Після того делегати відвідали вязниці, ствердили їх додатний санітарний стан, розмовляли з вязнями, та ствердили, що положення в польських вязницях є без порівнання гірше, як в радянських.

Увечері відбувся бенкет в готелі Асторія, в якому взяли участь уповажнений наркому закорд. справ на Україні Шліхтер, польський ген. консуль Скшинський і представники громадянства.

Відкриваючи бенкет, член ВУЦВК. Конотоп висловив в імені громадських організацій України певність, що поїздка польських послів започаткує культурний й економічний звязок між двома сусідними народами. Далі висловив він побажання й потребу виміни культурних цінностей між обома країнами.

Відповідаючи на привітання, заявив пос. Бриль, що польські делегати є представниками робітників і селян. Вони приїхали, щоби на власні очі побачити, як в нових умовах будується нова країна. У вас на кожному кроці кипить робота і звільна загоюються всі рани, завдані громадянською війною і неврожаєм. Польський народ відносився ворожо до царату, але тепер нема причин до ніяких непорозумінь. Подорож польських делегатів є вступом до нав'язання дружніх взаємин.

Бриль закінчив тостом в честь нового життя, поступу та дружніх взаємин.

Ще яскравіше підкреслив бажання польського народу жити в згоді з українським пос. Гельман.

„Відїзджаючи з Польщі — говорив він — ми хотіли довідатися, як ви творите ваше нове життя, що твориться в Москві — колишньому осередкові царської деспотії. І ми це побачили. Нині ми в столиці України, серед представників українського народу, того народу, що зі страждань та мук відродився й займає своє місце серед инших відроджених народів. Український народ творить ідею для будування нового вільного життя".

Після свого повороту пос. Бриль ось як перед представником „Хвілі" оцінює положення СРСР. і успіхи радянського будівництва:

В СРСР. кипить праця біля господарської відбудови. Там учаться і працюють. В фабриках працюють інтензивно, тільки в Донецькому басейні велике знищення перериває працю. Збудовано цілу низку фабрик. Електрифікація ставить поважні кроки. Та там працюється дорого. Через те радянські товари невдатні до конкуренції на світовім ринку. Не зважаючи на те, голод товарів в СРСР. є великий. Панує велика дорожнеча, але господарська політика правлячих кругів йде в напрямку зміцнення консумента, себ-то селянина. З тією метою підноситься ціни збіжа й инших хліборобських продуктів, щоби вирівнати ріжниці між промисловим виробництвом і сільською продукцією та тим чином змінити загальну консумцію.

В СРСР. всюди стрічається вироби чужого походження: англійські, італійські, німецькі, чеські нема тільки польських. В СРСР. є щире бажання нав'язати з Польщею торговельні, культурні й політичні взаємини. Сьогодня Польща може там здобути великі концесії, бо СРСР. хоче забезпечити собі мир на західній границі, щоби всі сили ужити при господарській відбудові. Але якщо Польща далі буде ставитися негативно до СРСР., а радянська унія буде розвиватися в дотеперішньому темпі, то обійдеться без нас (себ-то Польщі).

В СРСР. держава є власником великих варстатів праці і міських нерухомостей. В ділянці виробництва її вплив є рішучий. Одначе бажаючи приспішити процес відбудови, державні чинники започаткували новий напрям економічної політики, допустили приватний капітал, дозволили на вільну торговлю, виарендували менші фабрики приватним підприємцям.

В СРСР. є тверда валюта — червінець, вартости 10 передвоєнних карбованців. З огляду на те, що держава має виключний монополь на імпорт і експорт, з огляду на те, що спроваджується лише на стільки, на скільки дозволяє експорт, то через те є запевнена рівновага торговельного біланcу, а тим самим і стійкість валюти.

Селяне й робітники є панами Росії. Очевидно, перевагу мають робітники. В освітній ділянці зроблено дуже багато. Існує ціла низка робітничих клюбів, освітніх організацій, курсів, театрів і т. и., а всі вони дбають про піднесення культурного рівня народа.

Справу національних меншостей розвязано в СРСР. по лінії справедливости і рівности. Не робиться там ніякої ріжниці між поодинокими національностями, що заселюють територію б. російської імперії. Створено низку національних республик м. и. таких народів, про яких світ не знав нічого. Школи нац. меншостей удержує держава. В Києві, Москві й Ленинграді є польські учительські семинарії. В урядах не робиться ріжниці між членами поодиноких національностей. Поруч Росіян і Українців стрічається Німців, Латишів, Мадярів, Жидів. Пануюча комуністична партія не допускає до національної боротьби.

Положення жидівського населення, яке перед війною займалося майже виключно торговлею, є досить важке.

Вкінці пос. Бриль жаліється на польську пресу, яка з приводу поїздки соймових послів подавала найбільше дикі й брехливі відомости. Посли мали виключно на меті познайомитися з відносинами в СРСР., де їх приймали сердечно й чемно.

При тій нагоді пос. Бриль зазначує, що польське громадянство зовсім не знає теперішнього господарського й політичного життя рад. союзу, бо польська преса оперує брехливими даними й тенденційним освітленням. А краще було би, щоби польська преса замісць продукувати й ширити фальшиві відомости, давала правдивий образ відносин в СРСР., через що вона прислужилася би державі і справі польсько-радянського економічного зближення.

Польська преса бреше — ось що авторитетно стверджує пос. Бриль. Польська преса бреше, малюючи відносини в СРСР. Бреше вона також, представляючи відносини в Польщі. А коли ми вірно малюємо ті відносини і в СРСР. і тут — в Польщі, то нас зустрічає наклепництво польської преси і сиплються закиди більшовикофільства, сприяння комунізмові, протидержавности і т. п. Одначе дійсне представлення відносин в Польщі і особливо порівнання національної політики, тут і там та її наслідків стрічається з „опозицією" п. прокуратора. Та не зважаючи на це все, ми й далі будемо служити обєктивній правді, бо це наша провідна лінія.

Кардинал Мерсіє.

Помершнй дня 23. січня ц. р. у Брукселі кардинал Мерсіє був одним з найзамітніших представників католицької церкви останніх часів. Покійний користувався величезними впливами і поважанням не тільки серед католицького населення Бельгії, але й здобув собі велику популярність далеко поза її границями серед усіх народів, а в першу чергу поневолених.

Кардинал Мерсіє, Малінський (з Малін) архиєпископ і примас Бельгії, родився у Вальоні в 1851 р. Священиком став 1874 р. і вже в 1877 р. був професором фільософії. В тому часі заснував він у Люввені славний фільософічний інститут. В 1896 р. став прелатом, а в 1906 р. Малінським архиєпископом.

Самовідречення і повна посвята діяльність покійника в часі війни забезпечила йому популярність і славу не тільки серед Бельгійців, але й у цілій Европі. В 1914 р. виступив він у пресі зі славним протестом проти німецьких воєнних надужить у Бельгії. Як фільософ і учений будував свій вчинок на основах фільософії св. Томи з Аквіну, який вказував, що покривджені народи мають право боронитися і що війна в обороні чести та свободи батьківщини є війною справедливою і благородною. За той виступ Німці його зарештували. Арешт не вплинув на зміну його становища до ворогів свого народу. В німецькій тюрмі просидів він довгі місяці серед дуже важких умовин. Вийшовши на волю в січні 1916 р. він продовжував боротьбу з окупаційними німецькими чинниками, беручи все в оборону знищених матеріяльно та прибитих морально Бельгійців.

В травні 1924 р. нагородили кардинала Мерсіє бельгійським, французьким і італійським воєнними хрестами, а Поанкаре особисто вложив на нього відзнаки ордену Почесного Легіону.

Останніми літами працював покійний кардинал дуже інтенсивно над зближенням Риму чи краще Ватикану з православною і англіканською церквою. Крім того розвинув велику гуманітарну діяльність, положив значні заслуги біля відбудови знищених війною областей Бельгії. З покійним зійшов у могилу не тільки один з найзначніших кужів католицької церкви, але й один із тих найвизначніших церковних достойників, що побіч своїх чисто релігійних та церковних обовязків були горячими національними патріотами, великими ворогами насильства та найкращими синами свого народу. Свої церковні обовязки він не тільки умів погодити з громадськими, але й найшов у церкві підпору для своєї громадської і національної праці та черпав у ній сили для неї.

Політичні новини.

Експозе мін. Здзеховського

На засіданні будж. комісії сойму 28. І. мін. скарбу в експозе м. и. представив буджет, причини кризи, дефіцит, період валютової спекуляції і зросту цін, збільшення сільскости більону, заграничні позички, значіння місії Кемерера, переговори з Бенкерс Трестом, екон. конфлікт із Німеччиною, зріст безробіття, упадок підприємств.

За утворення „Хлопського сторонництва".

Пос. Домбський, голова новоутвореного „Хлопського сторонництва" вислав до „Визволення" і до групи кс. Оконя листи, в яких предкладає негайну злуку їх партій і парл. клюбів в одно велике кліcове „Хлопське сторонництво".

Участь мад. уряду в фальш. афері.

Мадярський мін. вн. справ Раковський і прем. Бетлен признали, що знали про фальшування банкнотів. Раковський безпосередно перед арештуванням кн. Віндішгреца іздив до нього з шефом поліції Надоші.

Конференція Бріяна з Чемберленом.

28. І. була в Парижі стріча Бріяна з Чемберленом. Обговорили м. и. справу роззброєння Німеччини, адміністрацію Саари, скількість окуп. військ у Надренії і справу приналежности Польщі до Ради С. Народів. Бріян після конференції заявив, що то була звич. виміна думок без оконечних рішень. Оба мін. вдоволені, що Зединені Держави приступили до гагського трибуналу.

Довіря для Лютера.

На засіданні райхстагa уряд одержав в іменному голосуванні більшістю голосів заяву довіря: на 450 голосів 160 було за, 149 проти, 151 здержалося від голосування.

Смерть яп. през. міністрів.

28. січня помер у Токіо президент ради міністрів Като. На місце померлого президентом ради міністрів іменовано міністра внутрішніх справ Вакатсукі. Вакатсукі прийняв місію утворення нового уряду.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 7·32 — 7·34 канад. дол. 7·12 — 7·18, чеські кор. 0·23·00 — 0·23,12, леї 0·3·00 — 0·3·12, франки фр. 0·29·00 — 0·29·12, фр. швайц. 1·45—1·50, англ. фунти 34·00 — 34·3.

Золото. 20 кор. 28·60 —29·00, 20 франк. 26·80—27·00; 20 марк. 33·00—33·25; 10 руб. 38·00—38·3.

Срібло. Австр. кор. 0·56·00—0·58·00, 5 ав. кор. 3·00—3·10, фльорени 1·50—1·55, рубл 2·45 — 2·50, рубель дрібними сріблом 1·20 —1·25

З польського сенату.

Засідання з 27. січня.

На вступі маршалок повідомив, що сен. Макаревич вніс інтерпеляцію у справі ревізії монопольних концесій, а сенатори Бузек, Посне[illegible] і Возьніцький у справі замовлень мін-ва військових справ військового матеріялу. Звідтіля заповів, що будуть внесені зміни до закону про авторське право.

Опісля промовляли сенатори Поповський (ЗЛН.) і Кшижановський (Клюб праці). Більшістю 5 голосів (47 проти 42) принято законопроєкт про плачення податків у натурі: збіжем і вугіллям. По довшій дискусії принято також деякі зміни в приписах про найвищий адміністраційний трибунал. Найважніща зміна це введення адвокатського примусу в поступуваннях перед н. й в. адміністраційним трибуналом.

Прийнято ще соймову новелю до закону про примусове охоронне щеплення віспи, як також про покривання коштів лічення бідних у публичних шпиталях на просторі б. російської займанщини. Полагоджено також законопроєкт про авторитет уродин дітей невідомих батьків на томуж просторі. До соймового проєкту додано поправку, що такі діти повинні бути тої віри, що їх батьки, а це повинна усталити адміністраційна влада. Опікунові дитини прислуговує право відкликатися до вищих інстанцій.

Найближче засідання відбудеться 18. лютого.

Декабристи. 10)

З приводу столітніх роковин революції декабристів.

VIII. Пестель і його „Русская Правда".

Ідеольогом „Полудневого Товариства" і взагалі найбільшим інтелектом першого революційного руху в Росії був Пестель. Його програма, зібрана в обємистому творі „Русская Правда", була поступова й демократична. Пестель походив з німецької родини. Виховався в Дрездені. Був добрим вояком і відзначився в кількох битвах. Був теж добрим організатором.

Пестель знав докладно історію революцій. Велика французька революція лякала його своїми надто глибокими потрясеннями і проявами анархії. Змагаючи до революції в Росії, бажав перевести її гладко, можливо без проливу крови. Тому бажав мати подрібно оброблений плян реорганізації Росії. Після щасливо довершеного перевороту той плян слід послідовно здійснювати.

Особливо переворот в Еспанії припав до вподоби Пестелеві. Його військовий характер, спокійний хід, без соціяльних потрясень причинилися до того, що якраз таку форму перевороту признав він гідною наслідування. Дальший неуспіх еспанської революції пояснювано тим, що короля лишено при життї, а він знівечив всі здобутки революції. Звідсіль conditio sine qua non: позбавити життя царя.

Одночасно Пестель у своїх студіях і аналізі політичного розвитку прийшов до переконання, що конституціоналізм є лише половинчатим вирішенням справ, що він в суті річи є покришкою абсолютизму. Вище від парляментаризму славив він автократизм, який своїм незвязаним діланням скорше й радикальніше переводить реформи, тоді як конституційний парляментаризм повільніше усуває лихо. Його завданням є не парляментаризування тільки демократизування держави. „Основне змагання теперішного часу каже він — вміщується в боротьбі між народніми масами і всякого рода аристократією, без огляду на те, чи вона базується на багацтві, чи на походженні".

Автократичного правління (диктатури) вимагав Пестель в своїй „Русскій Правді" на 15 літ. На протязі того часу тимчасовий революційний уряд мав перевести всі реформи політичного й суспільного характеру. Пестель будучи революціонером і конспіратором, був проти всякої революції і конспірації в будуччині. Осягнувши намічену мету, довершивши перевороту, ставав на становищі безоглядного послуху у відношенні до державної влади, був за вбереженням ладу і порядку за всяку ціну. Тому виступав проти всяких явних і тайних товариств в будуччині, уважаючи перші зайвими з огляду на благодатну діяльність держави, а другі — шкідливими. Як дуже під тим оглядом Пестель схожий до комуністів, які самі вийшли з підземелля і ще досі в багатьох державах проводять нелегально свою діяльність, а які в себе всякі явні і тайні товариства уважають або зайвими, або шкідливими.

Держава — це взаїмна рівновага прав й обовязків. Уряд має обовязок кермувати зобірною діяльністю громадянства і вибірати найліпші засоби для запевнення щастя всім горожанам держави. Народ є зобовязаний до послуху, але він має право домагатися, щоби діяльність уряду змагала до запевнення загального й одиничного щастя громадян. А те загальне щастя в державі є залежне від двох чинників, від загальної безпеки і від добробуту. Без публичної безпеки не може бути бесіди про збереження існування горожанина і його майна. Що торкається добробуту, то завданням уряду є усувати ті перепони, які стрічають горожане в своєму змаганні до його осягнення. До добробуту можуть горожане дійти власними силами, але не можуть самі запевнити собі загальної безпеки.

Пестель бажав завести в Росії внутрішній лад, дати населенню справедливе судівництво, знести станові обмеження, що не давали змоги вибрати собі звання. Кожному горожанинові бажав він запевнити minimum істнування і створити умови до осягнення загального добробуту.

Цікаві є погляди Пестеля на земельну справу. В розгляді цеї справи він зупиняється на двох теоріях. Перша з них уважає землю власністю загалу яко дар природи; друга уважає її власністю тих, що на ній працюють. Обидві теорії в своїй чистій формі є — на думку Пестеля — односторонні й помилкові. Людство живе на землі і з неї черпає свою поживу, земля є власністю всього людського роду і ніхто не повинен бути виключений від її посідання. З ходом суспільного розвитку повстало поняття власности. Охорона власности є головною метою громадянства і священим обовязком уряду. Кожна людина повинна мати забезпечене істнування, в першу чергу слід про нього (істнування) думати, а опісля про здобуття багацтв. До конечних засобів до життя має право кожна людина, до надміру достатків — тільки той, хто їх витворив.

Виходячи з тих роздумувань, створив Пестель незвичайно цікавий плян суспільно-аграрної реформи в Росії. Земля в кожній волости (громаді) має бути поділена на дві рівні частини. Перша частина є власністю громади, а друга приватною. Громадська власність щорічно підлягає поділові. Кожний член громади має право домагатися з громадського фонду такого кавалка грунту, який потрібний на удержання 5-ти осіб (батька, матері і 3 дітей). До такої частини грунту, до minimum мають право також ті, що посідають власну землю. Поодинокі господарі, якщо мають більшу сімю, можуть вимагати не одної але двох і більше парцель з громадського фонду. Те домагання, що переступає границі minimum-a може бути заспокоєне відповідно до спроможности громади. У випадку недостачі відповідної кількости землі, потребуючі понад minimum одержують менше (як вимагають), а ті, що мають власну землю, тоді нічого не одержують. Працюючі виключно на землі мають першенство перед тими, що займаються ще чим иншим (нпр. ремеслом). На протязі перших 10 до 15 літ селяне платитимуть чинш в попередніх розмірах за землю громадську і власну, опісля тільки за віддану їм на власність. Власники земель, відданих громаді, мають бути винагороджені грошево.

Ця реформа Пестеля торкалася тільки вільних селян. Инакше розвязував він справу „приватних", панщизняних селян.

(Продовження буде.)